

Rahmetli Ferit Melen Beyefendi ile 1947-1987 yılları arasında çeşitli durumlarda karşılaşmış, birlikte olmanın hazzını tatmış, derslerini almış bir kimse olarak anılarımı tazelemek istiyorum.

Tanışmamız, 1947 yılında, ben yeni Maliye Müfettişi, Üstat Melen Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürü iken yazılı yolla oldu. Pötürge (Malatya) Malmüdürlüğünü teftiş ettiğimde, o zaman yürürlükte olan 2395 sayılı vergi yasasına aykırı olduğuna inandığım bazı uygulamaları eleştirmiş, düzeltilmesini istemiştim. Gördüğüm aykırılık, yasanın "Sermayesiz olarak, emeği ile iş yapan esnaftan, yaşlı olanların vergiden muaf olduğu" hükmüne uyulmaması idi. Çünkü yaşlı bir ayakkabı tamircisi vergilendirilmişti.

Usulen eleştirimizi ilgililer cevaplıyor, sonra bizim görüşümüz alınıyor, daha sonra Bakanlıkta ilgili Genel Müdürlüğün de görüşü ile teftiş raporu Teftiş Kurulu Başkanlığı'na ulaşıyordu. Eleştiriye; ilgili vergi sorumlusundan, Maliye Bakanlığı'nın merkez ilgilisi olan Gelirler Genel Müdürlüğü'ne kadar her dereceden itiraz olmuştu. Tamircinin dükkan kirası ödemediği, alet-edevat kullandığı, deri parçaları satın aldığı nedenleriyle sermaye sahibi olduğu, bu durumda uygulamanın doğruluğu savunulmuştu.

Çok genç bir Müfettiş olarak bu tutuma sinirlenmiş ve Teftiş Kurulu Başkanlığı'na bir yazı sunarak, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün "çok ters", "çok yanlış" görüşlerinin düzeltilmesini istemiştim. Yazım oldukça "çiğ" idi. Rahmetli Ferit Melen'e Gelirler Genel Müdürü olarak bu hayli keskin, yaralayıcı yazıyı sunmuşlardı. Kendileri bir süre sonra bana özel bir mektup yollayarak, çok efendi biçimde, sert kelimeler kullanmaksızın "yakışksız davrandığımı" dostça anlatmıştı.

Aradan çok zaman geçmişti. 1962 yılında ben OYAK Genel Müdürü idim, üstat ise Maliye Bakanı idi. Ankara'da Askeri Şura toplantısından sonra verilen bir yemekte Üstada rastlamıştım. Bilinen tevazuu ve iyi yürekliliği ile "Çömez, Kurumun parası var biliyorum. Ereğli Demir Çelik paylarından alsanız iyi olur. Ben konuyu Milli Savunma Bakanımız Sayın Sancar ile değil senle çözmek isterim." demişti. O dönemde ERDEMİR iyi bir yatırım kabul edilmiyordu. Ayrıca, para çok değerliydi; gayrimenkuller çok uzuca satılmaktaydı. Durumu saygılı bir biçimde kendisine açıklamıştım. Biraz düşündükten sonra, "Selahattin sen konuyu sadece matematik ölçülerle alıyorsun. Oysa ki, başka etkenleri de düşünmelisin. Ancak, kendini baskı altında hissetmeden düşün ve karar al." demişti. Çeşitli nedenlerle isteğe olumlu yanıt verilememişti. Rahmetliye durum hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuştu. Bilinen celalliği ile karşlamıştı: "Kararın yanlış olabilir Çömezim, ama saygı duyuyorum ve Milli Savunma Bakanı dostumu devreye sokmuyorum." demişti.

Değerli üstat ile İş Bankası Yönetim Kurulu'nda iki yıla yakın birlikte olmuştuk. O, artık eski Başbakanlardandı ve polis koruması altındaydı, ama Sayın Melen hep sade vatandaştı. Her Yönetim Kurulu toplantısına gündeme ilişkin dosyaları incelemiş olarak geliyordu. Görülecek her konuda ileri yaşına rağmen ciddi çalışmalar yaptığı ve önerileri bilinen tevazuu içinde açık seçik ve yapıcı olarak ortaya koyduğu görülüyordu. Geçmişinin zırhını hiç kullanmıyordu. Her önerisi, hâlâ pırıl pırıl olan bir zekânın, yıllarca tecrübelerinin haddesinden geçmiş ve geri çevrilmesi olanaksız ürünüydü. Öğle yemeklerini birlikte yediğimizde, sofrada ve sofranın sonunda kahvelerimizi alırken aktardığı anıları çok ilginçti. Onları iddiasız yapısı ile tatlı tatlı anlatırdı. Bunlar çok zengindi. Tabii bu zenginliğin kendisi de farkındaydı; ama bilmiyor görünürdü. Bir "köhne adam" hikâyesi anlatmıştı. Kendi ağzından duyduğum şekliyle şöyleydi: "Milletvekili olarak çalıştığım son dönemde partili arkadaşlarla bir köye gitmiştik. Adet olduğu üzere dertleri dinliyor, çözüme çalışacağımızı, ender-i nadirattan olarak da çare bulamayacağımızı, ama başka iyilikler sağlayacağımızı açıklıyor ve oylarını bize vermelerini istiyorduk. Ben eski bir memur çocuğu olarak, Müfettişlik yıllarımda Anadolu'yu tanıtmamızın gücüne dayanarak, köylülerle çok

rahat sohbet edebiliyordum. İlerlemiş yavaş yavaş samimi olabiliyordu. Bu ortam içinde sakin ve genç fakat yorgun görünüşlü bir arkadaşla ilişkiye düştü. Köylü akıllı. Ne olur ne olmaz daşa da ders vermek istediği seziliyor. Çömez köhne evler yıkılıp yerine yenileri yapıyor neyim. Köylü gelecek seçimde benim yerime Durum ortada Ferit Bey gibi zinde olmak seçilmenin anahtarıdır. İnşallah hiç kimse bana neye destek olmuyor" demişti. Üstat eklenince çok oyu, en köhne olan ben aldım. En yaşlıyım gittim teşekkür ve muhtara 'en köhne' dedim. 'Bey köhnelik nüfus kâğıdında demenin işe yaramazlığındadır demişti.'

Rahmetli Melen'i son olarak Millet Meclisine son kitabımı sunmuşum. Ağır bir vücutta çökmüş bir görüntü vermişti. Modest olmak uğraşısı içindeydi. Bir süre üzüntülü idi. Şunları söyledi: "Selahattin, *nomist*, dergisinde beni üzen bir yazı çıktı. İlgili ile bir yazı yayımlamışlar. O kadar gururlu ediliyor. Beni de Kürt olarak yazmışlar. Ben Kürtüm. Kürt olmak ayıp değil elbette. Anıları içinde yaşayan ve yasalara saygı duyan oldum. Ancak, politik amaçlarla, Kürtçe konuşmak için türlü oyun çevirenlere karşı çıktım. Birkaç konuşarak oy toplayan ve Meclise de giren kişisel çıkarı için, Rusya'dan göç eden bir zisini peşkeş çeken karar almıştı. Ben onunla beraberiz. Van'ın Türk soyunu korumuş olan ve Vanlılarız. Ana tarafından Uzunhasan'a bakan Kazaz'dan göç etmiş olan Kazazlıdır. Kazaz, Kazazlı demektir." Yanlış haberi yalanlamak istemiyordu. *The Economist*'in Türkiye'deki temsilcisiyle ilişkisine sahip birisi tarafından anlatılmıyordu.

Rahmetli Melen üstadımız çok ciddi bir düşünürü sıra, esprili, hoş hikâyeler anlatan bir sohbetçi biyemize çok bağlıydı. Çok saygılı bir beyefendi rumasını bilmişti. Menfaat ilişkisi veya muamele kamu yararından zerre kadar taviz vermede bağlılıkta direnmesi, bazı kişiler tarafından

mıştı. Kolay suçlayan bazı kimselerin kendisini sermaye çevrelerinin adamı olarak tanıtmaktan sakınmadıklarına da tanık olmuşumdur. Ama üstadın, kamu yararından başka yararları hizmet etmediği hiç kimseye ve hiçbir gruba çıkar sağlayıp hemen veya gelecek için taviz düşünmediği kesindi. Doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen, karalama olasılıkları yüzünden yanlış gördüklerine gözünü kapamayan bir yapısı vardı.

Tanrı rahmet eylesin, ruhu şad olsun.